

OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2008 R.

Opracowania
sygnalne

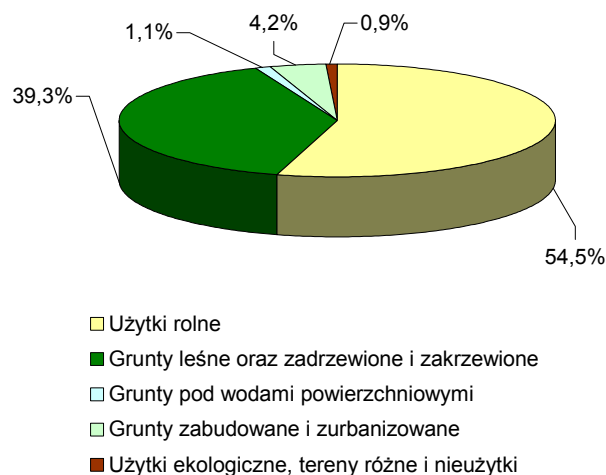
Wrzesień 2009

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2008 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 973,6 tys. ha, tj. 54,5% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 701,0 tys. ha (39,3%), grunty zabudowane i zurbanizowane - 74,7 tys. ha (4,2%), grunty pod wodami powierzchniowymi - 19,5 tys. ha (1,1%). Pozostałe 15,8 tys. ha (0,9% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 110,7 tys. ha, tj. 6,2% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1673,9 tys. ha, co stanowiło 93,8% powierzchni województwa.

Struktura powierzchni województwa w 2008 r.
Stan geodezyjny w dniu 1 I

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa^a w 2008 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
	w hektarach		
Powierzchnia ogólna	1784573	110675	1673898
w tym:			
Użytki rolne	973574	60062	913512
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	922295	56728	865567
grunty rolne zabudowane	42133	2689	39444
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	700996	23620	677376
Grunty pod wodami powierzchniowymi	19528	2046	17482
Grunty zabudowane i zurbanizowane	74673	23404	51269
w tym:			
tereny mieszkaniowe	9622	6878	2743
tereny przemysłowe	4639	3177	1462
tereny rekreacji i wypoczynku	2943	1416	1527
tereny komunikacyjne	48160	6755	41404
użytki kopalne	1890	532	1358
Użytki ekologiczne	1520	-	1520
Nieużytki	9820	537	9283

a Według ewidencji gruntów.

W końcu 2008 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,9 tys. ha. W ciągu roku zrehabilitowano 82 ha, a zagospodarowano 48 ha gruntów (głównie na cele rolnicze - 91,7%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 240 ha gruntów, w tym 78,8% (189 ha) stanowiły użytki rolne, z których 93,1% stanowiły gleby najwartościowsze I-III klasy bonitacyjnej, a 6,9% gleby klasy IV oraz 35 ha gruntów leśnych. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (57,1%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 26,7% - pod użytki kopalne, 3,3% - na tereny przemysłowe, 1,3% - na tereny komunikacyjne, a na inne cele - 11,7%.

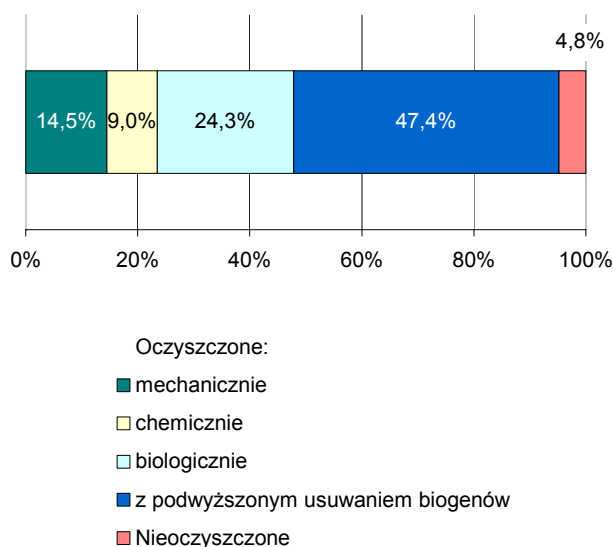
WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2008 r. wyniósł 287,3 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 240,5 hm³ (83,7%), z ujęć podziemnych - 45,7 hm³ (15,9%). Wykorzystano także 1,1 hm³ (0,5% poboru ogółem) wód z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych użytych dla celów produkcyjnych. Na cele produkcyjne pobrano 147,9 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej - 81,2 hm³, a dla nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych - 58,2 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 257,8 hm³, z czego najwięcej bo 54% wykorzystano w przemyśle, w eksploatacji sieci wodociągowej - ponad 23%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych - 22,6%. Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych przez jednego mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 22,3 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2008 r. odprowadzono 191,5 hm³ ścieków, wśród których przeważały (72,3%) ścieki przemysłowe, a komunalne stanowiły 27,7%. Oczyszczania wymagało 74,4 hm³ ścieków, z których procesowi oczyszczania poddano 95,2%, a 4,8% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczania

a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły prawie połowę wszystkich ścieków oczyszczanych, biologiczne - 25,5%, mechaniczne - 15,2%, a chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe - 9,4% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Na 71 oczyszczalni przemysłowych działających w 2008 r. 43,7% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 39,4% - mechaniczne, 14,1% - chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów - 2,8%.

W 2008 r. około 1256 tys. ludności, tj. 59,8% ogółu ludności województwa korzystało z 210 działających **oczyszczalni komunalnych** pracujących na sieci kanalizacyjnej. Około 794,1 tys. mieszkańców miast (92,4% ludności miast ogółem) korzystało z 46 oczyszczalni, z czego aż 75,5% - z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 16,9% - z biologicznych. Natomiast 37,2% ludności wsi było obsługiwane przez 164 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (149), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (13) i mechanicznych (2).

Oczyszczalnie ścieków w 2008 r.

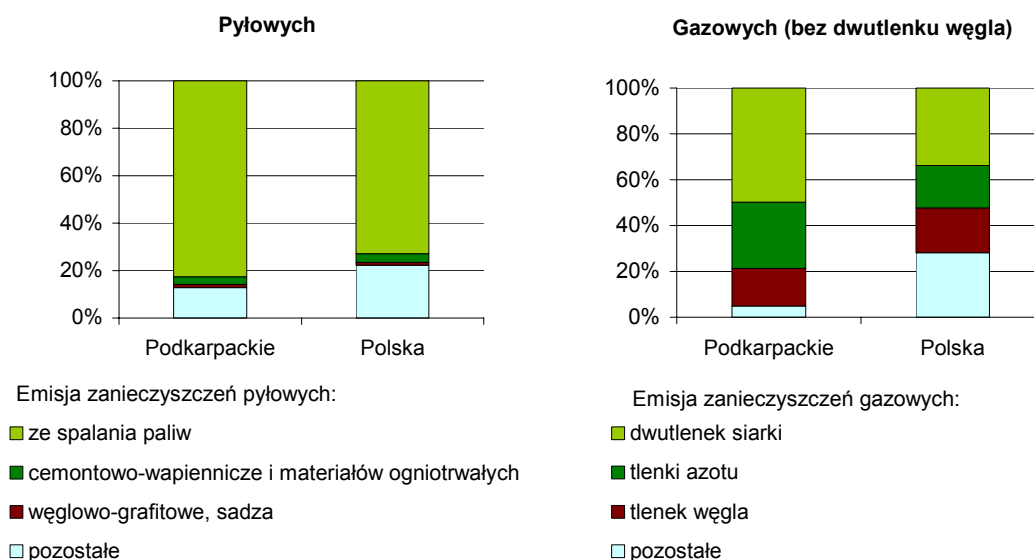
Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	71	28	10	31	2
Przepustowość w dam ³ /d	722,9	385,1	303,6	33,4	0,8
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	210	2	x	174	34
Przepustowość w dam ³ /d	407,2	0,3	x	97,6 ^c	309,3
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^d w % ludności ogółem	59,8	0,1	x	22,1	37,6

a Stan w dniu 31 XII. b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. c Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. d Na podstawie szacunków.

ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2008 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych oraz 12. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,6 % emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 3434,6 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 2,3 tys. ton **zanieczyszczeń pyłowych**, z których ok. 83% stanowił pył ze spalania paliw. **Zanieczyszczeń gazowych** wprowadzono do powietrza 3432,3 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł ponad 99%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń był niewielki i kształtował się następująco: dwutlenek siarki stanowił 0,3%, tlenki azotu (w przeliczeniu na NO₂) - 0,2%, tlenek węgla - 0,1%, a pozostałe zaledwie 0,03%.

Struktura zanieczyszczeń w 2008 r.

W 2008 r. na 85 badanych zakładach szczególnie uciążliwych, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 62 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 22 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 169,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 98,7% zanieczyszczeń wytworzonych i 8,8 tys. ton gazowych, tj. 29,6%. W badanych zakładach zainstalowanych było 785 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony - 24,5%, multicyklony - 7,8%, filtry tkaninowe - 40,5%, elektrofiltry - 1,5%, urządzenia mokre - 10,4%, inne (np. odpylacze, adsorbery, absorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) - 15,3%.

Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 3221 emitorów. Największą ilość, bo 99,0% stanowiły emitory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 50-100 m stanowiły 0,8%, a emitory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości zaledwie 0,2%.

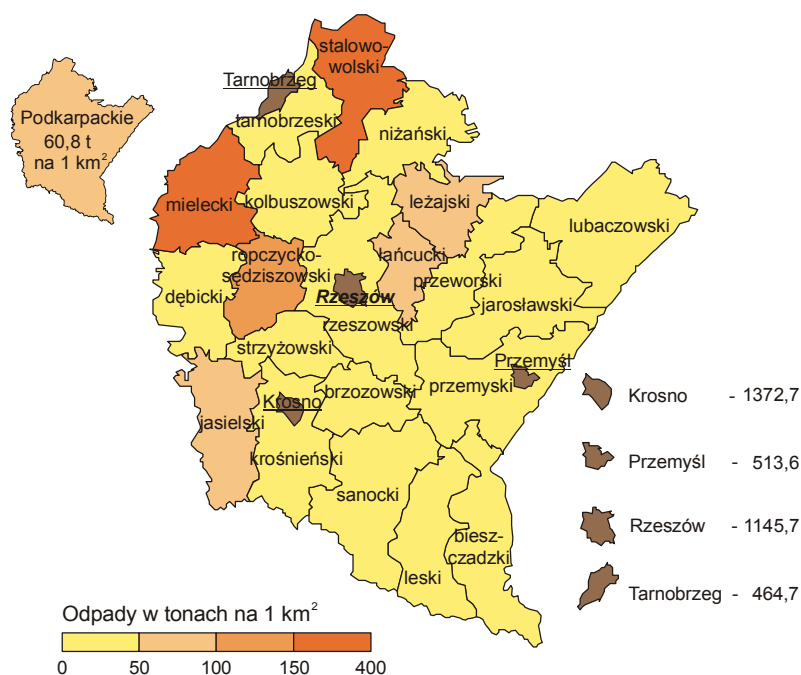
ODPADY

W 2008 r. w 109 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 1084,2 tys. ton **odpadów** (12. miejsce w kraju), z których ponad 83% poddano odzyskowi, prawie 13% - unieszkodliwiono, a ponad 4% - zmagazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 60,8 ton odpadów wytworzonych (w kraju - 367,6 ton/km²). Na **składowiskach własnych** zakładów odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2008 r. było 484,1 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejsce. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania prawie 66% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych) własnych i innych, 16,2% - przekształcono termicznie, a 2,1% - kompostowano. Ponadto poddano odzyskowi 33,2 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (31,4% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z procesów termicznych, 17,7% z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych, 15,2% z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 13,7% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury.

W 2008 r. wytworzono ogółem 57,2 tys. ton suchej masy **osadów** z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 8. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych w tej masie stanowiły 26,9 tys. ton suchej masy, tj. 47,0%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) - 17,5%, poddano składowaniu na terenach własnych zakładów i terenach obcych - 5,8%, a 14,9% zastosowano w rolnictwie i do upraw roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 89,8% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady^a wytworzone w 2008 r.

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2008 r.

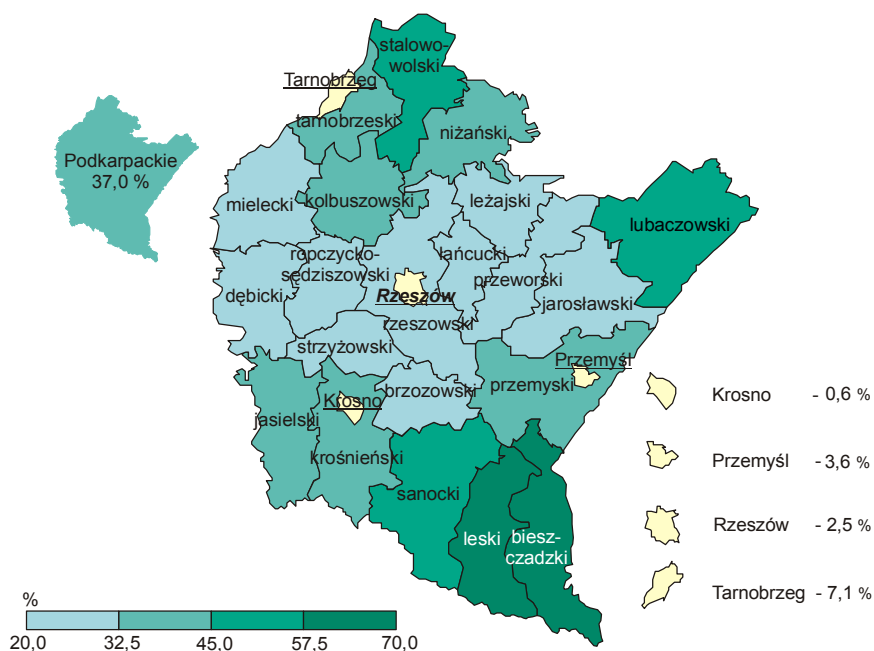
Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi	unieszkodliwione		magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składo- wane ^c		
w % ogółem						
Ogółem	1084,2	83,3	12,6	8,3	4,1	484,1
w tym:						
odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	165,3	64,7	34,9	30,3	0,4	63,2
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury	148,9	80,9	6,2	-	12,9	0,2
odpady z procesów termicznych	340,8	97,9	0,2	0,1	1,9	23,5
odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	192,3	70,7	23,2	15,0	6,0	342,5

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach /wysypiskach, hałdach, stawach osadowych/ własnych. Stan w końcu roku. c Na składowiskach /wysypiskach, hałdach, stawach osadowych/ własnych i innych.

OCHRONA PRZYRODY

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2008 r. lasy zajmowały powierzchnię 660,8 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł 37,0% na Podkarpaciu, podczas gdy w kraju 29,0%. Ponad 80% tej powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 15,5%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 794,3 tys. ha, co stanowiło 44,5% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,3%. Na 1 mieszkańca przypadało 3783 m² powierzchni (w kraju - 2649 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Lesistość w 2008 R.
Stan w dniu 31 XII

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,4 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (113846 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a w 2008 r.

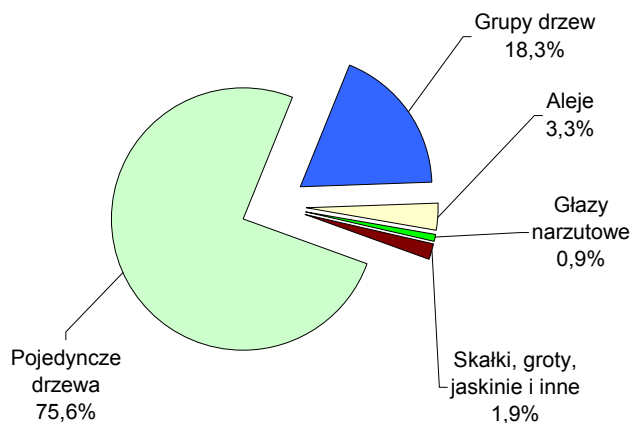
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	794328,8	44,5	3783
Parki narodowe ^b	46611,7	2,6	222
Rezerваты przyrody ^b	10989,8	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{b,c}	272818,5	15,3	1299
Obszary chronionego krajobrazu ^c	462857,0	25,9	2205
Indywidualne formy ochrony przyrody ^d	1051,8	0,1	5

a Wprowadzona rozporządzeniem wojewody i uchwałą rady gmin, bez obszarów sieci Natura 2000 położonych poza terenami objętymi innymi formami ochrony przyrody. b Bez otuliny. c Bez rezerwatów przyrody i indywidualnych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. d Użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na terenie województwa występują także 94 **rezerваты przyrody**. W 2008 r. zajmowały one łącznie 11,0 tys. ha (w tym lasy - 92,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła 116,9 ha (w kraju - 120,5 ha). Rezerваты Podkarpacia charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2008 r. występowało 40 rezerwatów leśnych, 26 florystycznych, 12 krajobrazowych, 4 faunistycznych oraz odpowiednio: po 6 torfowiskowych i przyrody nieożywionej. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach. Na terenie województwa zarejestrowano 1531 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa - 75,6%), a także 370 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 1,0 tys. ha, 26 - stanowisk dokumentacyjnych (15,9 ha) oraz 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy (1,3 ha).

Struktura pomników przyrody wprowadzonych rozporządzeniem wojewody i uchwałą rady gminy w 2008 r.

WYDATKI INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ

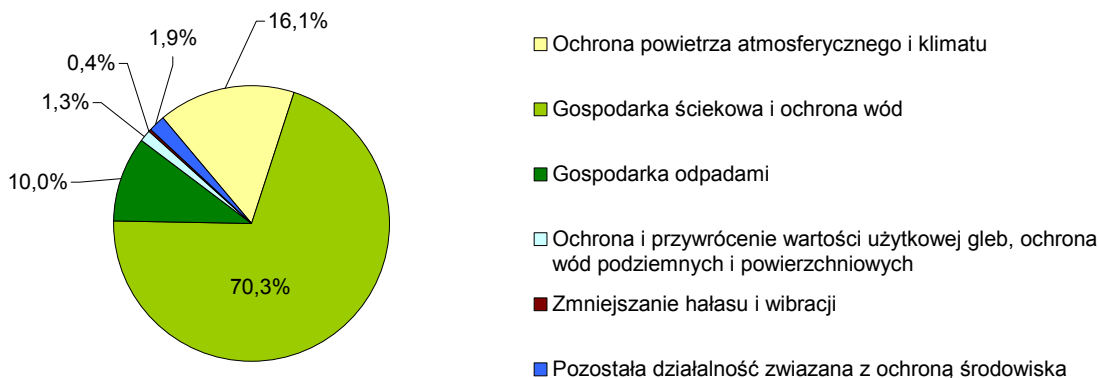
Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga wydatków na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2008 r. **wydatki inwestycyjne** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 296,0 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 208,1 mln zł, tj. 70,3% wydatków inwestycyjnych, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 66,4% i na oczyszczanie ścieków – 30,3%. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 47,8 mln zł (16,1% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 11,7%. Natomiast na gospodarkę odpadami przeznaczono 29,5 mln zł (10,0%), na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych - 3,7 mln zł (1,3%), na zmniejszanie hałasu i wibracji – 1,3 mln zł (0,4%),

a na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska – 5,6 mln zł, w tym 96,9% na oszczędzanie energii. W 2008 r. najwięcej wydatków służących ochronie środowiska poniosły przedsiębiorstwa – 51,1% ogółu wydatków, gminy – 45,3%, a jednostki budżetowe – 3,5%. Wydatki inwestycyjne służące gospodarce wodnej w 2008 r. wyniosły 192,1 mln zł. Wśród nich największy udział miały wydatki poniesione na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (56,4%), ujęcia i doprowadzenia wody (23,8%), na regulację i zabudowę rzek i potoków (9,7%), na obwałowania przeciwpowodziowe (8,6%), a na zbiorniki wodne (1,5%). Przedsiębiorstwa w 2008 r. wydatkowały – 119,1 mln zł (62,0% wydatków poniesionych na gospodarkę wodną), jednostki budżetowe – 37,2 mln zł, tj. 19,4%, gminy – 35,7 mln zł (18,6%).

- Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2008 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 750,5 km,
- sieć wodociągowa o długości 156,9 km,
- ujęcia wody o wydajności 10717 m³/dobę,
- 8 oczyszczalni ścieków o przepustowości 4702 m³/dobę.

Struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną według kierunków inwestowania w 2008 r. (według lokalizacji inwestycji)

Ochrona środowiska

Gospodarka wodna

